

СРЕДНЕСРОЧНЫЕ ПРОГРАММЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ РАСХОДОВ: О СРЕДНЕСРОЧНОЙ ПРОГРАММЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ РАСХОДОВ РА ЗА 2012-2014 ГГ.

**С. Г. Амирханян
Н. Г. Оганян**

Статья посвящена пояснению среднесрочной программы государственных расходов за 2012-2014 гг. РА и выяснению роли и назначения среднесрочных программ государственных расходов в государственной политике. Представлены прогнозы Министерства финансов и Центрального банка РА по развитию экономики Армении в течение 2012-2014 гг. в качестве основных макроэкономических индексов. В статье подчеркнуты именно прогнозы о доходах, расходах и величин дефицита в государственных бюджетах за указанные годы.

MEDIUM-TERM EXPENDITURE FRAMEWORKS. ABOUT THE 2012-2014 MEDIUM-TERM EXPENDITURE FRAMEWORK OF RA

**S. G. Amirkhanyan
N. H. Ohanyan**

This article is devoted to the explanation of 2012-2014 Medium-Term Public Expenditure Framework and generally to the clarifying the role and the significance of medium-term public expenditure frameworks in state policy. The forecasts performed by Ministry of Finance and Central Bank of RA about developing the economy of Armenia during 2012-2014 are introduced here, that are presented in the form of the basic macroeconomical indexes. The article also underlines the prevision revenues, expenditure and the measure of deficit of the government budgets during those years.

**ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՌԻՍԿԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ
ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ԳՐԱՎԱԿԱՆ**

Մ. Ն. ՀԵՐԳՆՅԱՆ
Տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
Ա. Մ. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ
ԳԴՀ մագիստրատուրայի 2-րդ կուրսի ուսանող

Շուկայական տնտեսության պայմաններում բանկային գործունեության կառավարման գործընթացում կարևորվում է ռիսկերի կառավարումը: Ռիսկի կառավարումը բանկային գործունեության ռազմավարության մշակման և իրականացման գործընթաց է, որն հանդիսանում է առևտրային բանկերի կառավարման, նպատակներին հասնելու համար իրատեսական պլանների մշակման բաղկացուցիչ մաս: Հայաստանի Հանրապետությունում բանկերն իրենց գործունեության ընթացքում բախվում են բազմատեսակ ռիսկերի հետ, որոնց նկատմամբ

անհրաժեշտ ուշադրության բացակայությունը բանկերին պատճառում է ֆինանսական զգալի կորուստներ՝ դառնալով սնանկացման պատճառ: Բանկային գործունեության առանձնահատկությունն այն է, որ շահույթի ստացման գործում ռիսկի դերն առավել ցայտուն է, քանի որ բանկերը հաճախ իրենց գործառնություններն իրականացնում են անորոշության, տեղեկատվության անհամաչափության պայմաններում և ստիպված են իրենց վրա վերցնել ռիսկի այս կամ այն բաժինը:

Բանկերի գործունեության վերջնական նպատակը սեփական և ներգրավված միջոցների տեղաբաշխմամբ առավելագույն շահույթի ստացումն է՝ պահպանելով սահմանված կանխարգելիչ նորմատիվների պահանջները: Ցանկացած ֆինանսական կամ բանկային գործունեություն ունի որոշակի ռիսկայնություն, քանի որ այս պարագայում մեծանում է կորուստներ կրելու հավանականությունը և անհրաժեշտություն է առաջանում՝ իրականացնելու հաջողությամբ միտված գործողություններ, որոնք կունենան բարենպաստ ավարտ: Սովորաբար բանկն իր եկամուտները ստանում է այն ռիսկերի ստանձնման հաշվին, որոնք բանկի հաճախորդները չեն ցանկացել ստանձնել: Բանկերի տեսանկյունից ռիսկը սեփականատերերի և բանկերի հաճախորդների կողմից բանկում ներդրված զումարները կորցնելու հավանականությունն է: Հետևաբար, ռիսկն այն պոտենցիալ հնարավորությունն է, երբ ակնկալվող և չնախատեսված դեպքերը կարող են բացասական ազդեցություն ունենալ հաստատության կապիտալի և շահույթի վրա: Ռիսկը որոշումների կայացման ընթացքում առկա այնպիսի զարգացումների հավանականությունն է, որը կարող է բացասաբար անդրադառնալ տնտեսավարող սուբյեկտի շահույթի, կապիտալի, հետևաբար՝ ամբողջ գործունեության վրա՝ հանգեցնելով կորուստների: Բանկային գործունեության խելամիտ կառավարումը նախատեսում է հնարավոր կորուստների կառավարում, իսկ շահույթ ստանալը հանդիսանում է հիմնավորված և հուսալի վճիռների կայացման արդյունք: Այս պարագայում բանկի ղեկավարությունը պետք է սահմանի վճիռների կայացման այնպիսի ընթացակարգեր, որոնք հնարավորություն կտան՝ ստանալով բավարար տեղեկատվություն բանկային գործունեությամբ բնորոշ ռիսկերը կանխատեսելու, գնահատելու և կառավարելու համար, նվազեցնել դրանց ազդեցությունը բանկի գործունեության վրա:

Յուրաքանչյուր բանկի արդյունավետ կառավարման և կայունության ապահովման տեսակետից կարևոր է, որ բանկի ղեկավարները կարողանան գնահատել ստանձնած ռիսկերը, դրա հետևանքով կրած կամ ակնկալվող վնասները՝ դրանք համադրելով սպասվելիք եկամուտների հետ: Այս պարագայում բանկի նպատակը բաժնետերերի ներդրման արժեքն առավելագույնի հասցնելն է, և բանկը պետք է ձգտի ապահովել եկամտաբերության առավելագույն մակարդակ՝ ստանձնելով բաժնետերերի կողմից ընդունելի ռիսկի առավելագույն մակարդակ: Այս առումով անհրաժեշտ է իրականացնել բանկի կողմից ստանձնած ռիսկերի և ստացված եկամուտների վերլուծություն, փորձել գտնել ռիսկերի և եկամուտների միջև օպտիմալ հարաբերակցությունը, որը հնարավորություն կտա ապահովելու եկամտաբերության առավելագույն մակարդակ:

Բանկային գործունեության առանձնահատկությունը կայանում է նաև նրանում, որ բանկն անհրաժեշտ վարկային ռեսուրսներ ստեղծելու համար ստիպված է հավաքագրել փոխառու միջոցներ: Որպեսզի նա կարողանա իրականաց-

նել գործառնություններ և ստանալ շահույթ, պետք է վայելի հասարակության ազատ դրամական միջոցներ ունեցող անդամների վստահությունը, որի հիմքում ընկած են այնպիսի հանգամանքներ, ինչպիսիք են հուսալիության բարձր աստիճանը և կայունությունը: Այս հանգամանքները բանկին ստիպում են առաջադրելու և լուծելու նաև ռիսկի կառավարման խնդիրը:

Անհրաժեշտ է նշել, որ բանկային ռիսկի կառավարումը հնարավոր չէ իրականացնել առանց բանկի գործունեության արտաքին ու ներքին միջավայրերի համալիր հետազոտության, վերլուծության, ռազմավարության ընտրության, ժամանակի գործոնի հաշվառման: Բանկային գործունեությանը հատուկ ռիսկերի կառավարումը տնտեսագիտական գրականության մեջ հայտնի է «ռիսկ-մենեջմենթ» անվանումով: Դրա հիմքում ընկած է աշխատանքի այնպիսի կազմակերպումը, որի արդյունքում պետք է կրճատվի ռիսկի աստիճանը, և տնտեսության անորոշության պայմաններում ապահովվի ցանկալի շահույթի ստացումը:

Ռիսկ-մենեջմենթի կազմակերպման գործընթացը ներառում է.

- ռիսկի նպատակի և կապիտալի ռիսկային ներդրումների որոշումների կայացում,
 - շրջակա տնտեսական միջավայրի մասին տեղեկատվության հավաքագրում,
 - ռիսկի ազդեցությամբ պայմանավորված արդյունքների արժեքի գնահատում,
 - կապիտալի ռիսկային ներդրումների տարբերակների մշակում և լավագույնի ընտրություն,
 - ռիսկի կառավարման ռազմավարության և մարտավարության մեթոդների, ռիսկի աստիճանի իջեցման եղանակների ընտրություն:
- Վերոնշյալ գործընթացների ճիշտ կազմակերպման միջոցով զգալի հաջողությունների կարելի է հասնել տնտեսական խնդիրների լուծմանը համապատասխան մեթոդներին տիրապետելու դեպքում, առավել ևս երբ ռազմավարության մեջ կիրառվում են հետևյալ սկզբունքները.
- ձգտել առավելագույն շահույթի, կապիտալի կիրառման կամ տվյալ գործարքի իրականացման բոլոր հնարավոր տարբերակներից ընդունելի ռիսկի պայմանով ընտրել առավելագույն շահույթ խոստացող տարբերակը,
 - պայմաններ ապահովել առավելագույն շահույթի ստացման լավագույն հնարավորության իրականացման համար:

Այս պարագայում կարևոր նշանակություն ունի տվյալ պայմաններում հուսալի և բավարար տեղեկատվության առկայությունը, քանզի այն թույլ է տալիս ընդունելու գործունեության ճիշտ որոշում: Նման տեղեկատվությունը տվյալներ է պարունակում այս կամ այն ռիսկային իրավիճակի, մրցակիցների ֆինանսական կայունության, ապահովագրության և այլ պայմանների մասին:

Միջազգային փորձն առաջադրում է ռիսկ-մենեջմենթի հետևյալ կանոնները.

- չի կարելի դիմել սեփական կապիտալից ավելի մեծ ռիսկի,
- անպայման պետք է նկատի ունենալ ռիսկի հետևանքները,
- չի կարելի ռիսկի ենթարկել մեծ արժեքներ՝ փոքրը ստանալու համար,
- ռիսկի դիմելու դրական որոշում պետք է կայացնել կասկածների բացակայության պայմաններում,

- կասկածի առկայության դեպքում պետք է ընդունել բացասական որոշում,
- չպետք է կարծել, թե միշտ գոյություն ունի մեկ որոշում, քանի որ հնարավոր են այլ լուծումներ:

Այսպիսով, կարելի է եզրակացնել, որ մինչև կապիտալի ռիսկային ներդրման որոշում ընդունելը անհրաժեշտ է հաշվարկել վնասի առավելագույն ծավալն ըստ տվյալ ռիսկի, ապա այն համեմատել ներդրվող կապիտալի մեծության ու բանկի ֆինանսական ռեսուրսների հետ, որպեսզի պարզվի, թե արդյոք սպառնու՞մ է սնանկացման կամ ողջ ունեցվածքը կորցնելու վտանգ:

Աղյուսակ 1

Բանկային ռիսկերի տարրերի սկզբունքները

Տարրեր	Սկզբունքներ
Ռիսկի ճանաչում	➤ ծավալում տեղեկատվություն ռեսուրսների մասին, ➤ համգամանալից տեղեկատվություն հնարավոր վնասների մասին:
Ռիսկի գնահատում	➤ տեղեկատվություն ռեսուրսների «արժեքի» մասին, ➤ ընթացիկ ռիսկի գնահատում, ➤ ապագա ռիսկերի և վնասների կանխատեսում:
Ռիսկի հսկողություն	➤ կազմակերպական մատակցների և ռիսկերի հսկողության համադրում, ➤ ռիսկերի և հնարավոր կամ իրական կորուստների կրճատման խթանների ստեղծում, ➤ ռիսկերի հսկողության տարբեր ծրագրերի արդյունավետության շարունակական մոնիթորինգի ապահովում:
Ռիսկի ֆինանսավորում	➤ ռիսկի ֆինանսավորման լայնամասշտաբ մոտեցումների կիրառում՝ առկա բոլոր ֆինանսական ռեսուրսների օգտագործմամբ, ➤ համապատասխան ֆինանսական պաշտպանության ապահովում «աղետներից», ➤ ֆինանսական ռիսկերի ծախսերի բաշխում:
Սեփական ռիսկերի կառավարում	➤ համաձայնագիր բոլոր օղակների կառավարիչների գործողությունների պատասխանատվության մախատեսման վերաբերյալ:
	➤ ռիսկերի կառավարման հստակ կառուցվածք, ➤ ամենամյա հստակ մատակցների սահմանում, ➤ կառավարման բոլոր շահագրգիռ մակարդակների խորհրդակցություն:

Բանկային ռիսկերի կառավարման շրջանակներում ձևավորվել են բանկային ռիսկերի կառավարման որոշակի տարրեր /աղյուսակ 1/, որոնցից յուրաքանչյուրը բնութագրվում է որոշակի սկզբունքներով:

Ռիսկի ծանաչում

Բանկային ռիսկերի կառավարման սկզբունքներին համապատասխան՝ ռիսկերի նույնականացման գործընթացը հաջողությամբ կատարելու նպատակով ֆինանսական գործակալը պետք է ունենա ամբողջական տեղեկատվություն տնօրինվող ռեսուրսների և հնարավոր վնասների մասին: Ընդ որում՝ բանկի ռեսուրսները կարելի է ներկայացնել հետևյալ խմբերով.

- *Նյութական ռեսուրսներում* ընդգրկված են շենքերն ու կառույցները, տրանսպորտը, երբեմն նաև՝ գեղարվեստի գործերը և այլն: Այն դեպքերում, երբ բանկն իրականացնում է լիզինգային գործառնություններ, նյութական ռեսուրսներ են համարվում նաև լիզինգային պայմանագրի մեջ նշված միջոցները: Նյութական ռեսուրսների ցանկի որոշման ժամանակ առանցքային հատկանիշ է ուղղակի տնօրինման հետևանքով առաջացած ֆինանսական պատասխանատվությունը /գնում, ետգնման իրավունքի բացակայություն/, ինչպես նաև լիզինգային պայմանագրում նախատեսված, իրավաբանական ուժ ունեցող պատասխանատվության անպիսի ձև, ինչպիսին է, օրինակ՝ սեփականության իրավունքի փոխանցման պայմանագիրը (տրաստ):

- *Մարդկային ռեսուրսներ* են բանկի աշխատակիցները, բանկի մշտական այցելուները, բանկին ծառայություններ մատուցողները, որոնց նկատմամբ որոշակի հետաքրքրություն ունեն նաև ֆինանսական միջնորդները:

- *Ֆինանսական ռեսուրսները* գոյանում են բանկի կապիտալից, ավանդներից, արժեթղթերից, քանկարժեք մետաղներից և այլն, որոնք հաշվարկվում են դրանց գոյացման աղբյուրներին համապատասխան (մշտական այցելուներ, արժեթղթերի սեփականատերեր, գործակալներ և այլն):

- *Ոչ նյութական կամ անշոշափելի ռեսուրսներ* են հեռահաղորդակցական ծառայությունները, անվտանգության համակարգերը, ղեկավար անձնակազմի և մյուս աշխատողների բարեխղճությունը, բանկում գաղտնապահության մակարդակը և այլն:

Բնական ռեսուրս է, օրինակ, հողը:

Հնարավոր կորուստների (վնասների) ռիսկը կարելի է դասակարգել հետևյալ կերպ.

- *Ուղղակի կորուստները* գոյանում են բոլոր հնարավոր ֆիզիկական բնույթի վնասներից և կարող են հանգեցնել բանկային ռեսուրսների մասնակի կամ լրիվ ոչնչացման (հրդեհ, պայթյուն, փոխադրման ռիսկ, երկրաշարժ, ջրհեղեղ, փոթորիկ, ահաբեկչություն և այլն):

- *Անուղղակի կորուստներ* են եկամտի կորուստները, բանկային գործառնությունների հետ կապված լրացուցիչ ծախսերը և այլն:

- *Երրորդ անձի պարտավորությունների հետ կապված կորուստներ* են քաղաքացիների կողմից կանխամտածված և չկանխամտածված իրավական խախտումները, պայմանագրային պարտավորությունների խախտումները և այլն:

- *Սպեկուլյատիվ կորուստներն* առաջանում են՝ կապված ֆինանսական ռիսկերի հետ /վարկային, տոկոսային, չհաշվեկշռված իրացվելիության ռիսկեր/:

- *Շուկայական կորուստները* ծագում են, երբ բանկը ստիպված է լինում վաճառել իր ակտիվները խիստ ցածր գնով:

Ռիսկի գնահատում

Ռիսկերի նվազեցման մոտեցումները որոշելու նպատակով բանկերում կատարվում է ռիսկերի գնահատում: Այս պարագայում որոշվում է ռեսուրսների հիմնական խմբերի ոչ միայն հաշվեկշռային, այլև դրանց շուկայական արժեքը: Այն դեպքում, երբ ֆինանսական միջնորդը ստանում է տեղեկություններ իր ռեսուրսների արժեքի մասին, նա կարող է չափել նաև «ընթացիկ» ռիսկը: Այս փուլում անհրաժեշտ է կատարել հնարավոր կորուստների ոչ միայն քանակական ու որակական վերլուծություն, այլև անհրաժեշտություն է առաջանում ունենալ տեղեկատվություն անցյալում բանկի կրած կորուստների մասին: Կորուստների որակական վերլուծությունը ենթադրում է հաշվարկ կատարել հետևյալ ցուցանիշների գծով.

- կանխատեսման ենթակա առավելագույն կորուստներ բանկը կարող է կրել, եթե իրադարձությունները ծավալվեն ամենավտանգավոր ուղղություններով, և չգործի անվտանգության ապահովման համակարգը,

- հնարավոր առավելագույն կորուստներ բանկը կարող է ունենալ այն դեպքում, երբ կորուստներն ինչ-որ չափով չվերահսկվեն անվտանգության ապահովման և փոխհատուցման համակարգի կողմից:

Կորուստների քանակական վերլուծությունը վիճակագրական տվյալների հավաքագրումն ու մշակումն է, որի դեպքում իրականացվում են հետևյալ գործընթացները՝

- կորուստների մասին տվյալների բազայի ստեղծում՝ դրանց առաջացման պայմանների նկարագրմամբ,

- բանկի կորուստների պատմության (հնգամյա կամ ավելի) շարադրում՝ դրանց լրիվ նկարագրությամբ,

- կորուստների դասակարգում՝ ըստ առաջացման պատճառների,

- հաշվետվություններում չարձանագրված կորուստների բացահայտում, որոշում ու հաշվարկում,

- վիճակագրության հավաքագրած տվյալների հիման վրա կորուստների հիմնական միտումների որոշում,

- բանկային գործունեության հեռանկարային կորուստների կանխատեսում:

Ռիսկերի գնահատման հարցում կարևորվում է բանկային վերլուծության համակարգի ընտրությունը: Այս ոլորտի փորձագետները հետազոտման առավել ճշգրիտ արդյունքներ ստանալու նպատակով հնարավորություն ունեն կիրառելու ռիսկերի գնահատման զանազան առաջադեմ մեթոդներ կամ զուգակցել որոշ մեթոդներ: Ընդ որում՝ վերլուծության մեթոդն ընտրելիս անհրաժեշտ է ծանոթանալ ոլորտում առկա մոդուլին, տեղյակ լինել ռիսկերի գնահատման համաշխարհային պրակտիկայի նորագույն մեթոդներին, որոնք թույլ կտան մշակել ռիսկերի արդյունավետության աստիճանի գնահատման չափորոշիչներ և դրանց հիման վրա իրականացնել մշտական մոնիթորինգ:

Ռիսկի հսկողություն

Ֆինանսական գործակալների նպատակների համաձայնեցման, ռիսկի մակարդակի հսկողության նպատակով անհրաժեշտ է ենթակառուցվածքների աշխատողների կազմից ստեղծել շահագրգիռ հանձնախումբ: Ուսումնասիրությունները վկայում են, որ ռիսկերի հսկողության ծրագրերում բանկերից շատե-

րը դրանց արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով կարևորում են հետևյալ դրույթները.

- բանկի պաշտպանության և ապահովության հարցերի առաջադրում,
- աշխատակազմի և այցելուների անվտանգության ապահովում /դժբախտ դեպքեր, պատանդ վերցնել, հափշտակումներ/,
- սեփականության պահպանություն,
- տեղեկատվության մշակման գործընթացների և գործառնական կենտրոնի հսկողություն՝ ապահովելով աշխատանքների գաղտնիությունը և անսխալությունը,
- ներքին և արտաքին հանցագործություններից հնարավոր կորուստների բացահայտում և կանխարգելում,
- պայմանագրերով և համաձայնագրերով նախատեսված պարտավորությունների կատարման հսկողություն, որի համար կարևորվում է իրավաբանական խորհրդատվության և մոնիթորինգի պարբերական անցկացումը,
- ճգնաժամային իրավիճակներից դուրս գալու նպատակով միջոցառումների մշակում,
- այլ ռիսկերի հսկողություն:

Բանկերի գործունեության կառավարման հետ կապված՝ անհրաժեշտ է ստեղծել ռիսկի և ծախսերի կրճատմանն ուղղված տուգանքներ և վարձատրման խթաններ, որոնք հիմնված կլինեն վնասների փոխհատուցման հնարավոր և իրական ծախսերի մասին տեղեկատվության վրա:

Ռիսկի ֆինանսավորում և ապահովագրություն

Ռիսկերի կառավարման ֆինանսավորման տարրի հիմնական նպատակը վնասների առաջացման դեպքում դրանց փոխհատուցման պահուստների ստեղծումն է: Ընդ որում՝ ռիսկի ֆինանսավորման բանկային ծրագիրն անհրաժեշտ է կազմել այն հաշվով, որ տարիների կտրվածքով մեծ կորուստների փոխհատուցման համախառն ուղղակի ծախսերն աստիճանաբար նվազեն: Այդ նպատակով անհրաժեշտ է՝

- ռիսկի մակարդակը պահել բանկի ֆինանսական հնարավորությունների սահմաններում,
- օգտագործել ռիսկի ֆինանսավորման արտաքին աղբյուրները,
- ապահովել բանկային ռիսկերի երկարաժամկետ ծախսերի առավելագույն կայունություն:

Բանկը կորուստներից պահպանելու նպատակով պետք է կիրառվի ռիսկի զսպման քաղաքականություն, որոշվի կորուստներից ինքնաապահովագրման սեփական «շեմ»՝ մակարդակ: Ռիսկի մակարդակը որոշելու նպատակով անհրաժեշտ է նկատի ունենալ այնպիսի գործոնների համակցում, ինչպիսիք են բանկի եկամտաբերությունը, բաժնետիրական կապիտալի չափերը, սեփական փոխառու միջոցների հարաբերությունը, բանկի պարտքերի մարման հնարավորության աստիճանը, ղեկավարության ռիսկի դիմելու պատրաստակամությունը, «բնական» համարվող կորուստների մեծությունը: Այս պարագայում բանկը պետք է քննարկի ռիսկի ֆինանսավորման ներքին աղբյուրները՝ որոշված «շեմի» սահմաններում: Ներքին աղբյուրներ են պահուստների ստեղծումը, դրամի առկա հոսքի շարժի ուղղությունների փոփոխությունը, վնասների պլանավորու-

մը: Եթե պարզվի, որ ներքին աղբյուրները չեն բավարարում իրական պահանջներին, անհրաժեշտություն է առաջանում օգտագործելու ֆինանսավորման այլ արտաքին աղբյուրներ: Արտաքին աղբյուրներ են ապահովագրությունը, վարկային գծերի բացման հնարավորությունը և փոխառությունների օգտագործումը: Ընդ որում՝ բանկային գործունեության ապահովագրության կարևոր ձևերի ցանկը կարելի է ներկայացնել հետևյալ կերպ.

- բանկերի երաշխիքների կամ լրիվ պարտքային պարտավորությունների ապահովագրություն,

- համակարգչային հանցագործության դեպքերի ապահովագրում,
- ավանդների գծով պատասխանատվության ապահովագրում,
- ռիսկի բոլոր ձևերից սեփականության ապահովագրում,
- բարձր և միջին օղակների ղեկավարների պատասխանատվության ապահովագրում և այլն:

Այսպիսով, բանկային գործունեության բնագավառում կարևորը ոչ միայն ռիսկից ընդհանրապես խուսափելն է, այլ ռիսկի հետևանքների կանխատեսումն ու դրանց արդյունքները նվազագույնի հասցնելը: Բանկային գործունեության կառավարման գործընթացում կարևորվում է ռիսկերի կառավարման մեթոդների կատարելագործումը: Բանկային ռիսկերի արդյունավետ կառավարման համար մեծ նշանակություն ունի ռիսկերի առաջացման պատճառների բացահայտումը, քանզի դրանք կարող են պայմանավորված լինել ինչպես արտաքին միջավայրի փոփոխություններով, այնպես էլ ներքին գործոններով: Բանկային գործունեության աղյուսավետության բարձրացման նպատակով անհրաժեշտ է առաջնորդվել բանկային ռիսկերի կառավարման այնպիսի սկզբունքներով. որոնք հնարավորություն կտան կանխատեսել, գնահատել և կառավարել բանկային գործունեությանը բնորոշ ռիսկերը՝ նվազեցնելով դրանց ազդեցությունը բանկի գործունեության վրա:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. **Ասատրյան Բ.**, «Բանկային գործ», ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, 2004:
2. **Ասրյան Գ.**, «Բանկի կառավարման հիմունքները», Երևան, 2003:
3. **Բաբանյան Ծ.**, «Բանկային գործի հիմունքները», Երևան, 2003:
4. **Բաղանյան Լ.Յ.**, «Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ», Երևան, 2007:
5. **Սիմոնյան Ա.Դ.**, «Ռիսկի տնտեսական հասկացությունը և դրա դերը բանկային գործում», Երևան, 2007:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԻՆՏԵՐՆԵՏԱՅԻՆ ԿԱՅՔԵՐ

www.cba.am
www.armbusinessbank.am

Հայաստանի Կենտրոնական բանկ
Հայքիզնեսբանկ ՓԲԸ

УПРАВЛЕНИЕ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ КАК ЗАЛОГ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

*М. Н. Ергян
А. М. Манукян*

В условиях рыночной экономики в процессе управления банковской деятельностью важной задачей является совершенствование методов управления рисками. Для эффективного управления банковскими рисками существенное значение имеет выявление причин возникновения рисков, так как они могут быть обусловлены как изменениями внешней среды, так и внутренними факторами.

С целью повышения эффективности банковской деятельности нужно руководствоваться такими принципами управления банковскими рисками, которые позволят прогнозировать, оценить и управлять ими, уменьшив их влияние на деятельность банков.

CONTROLLING BANKING RISKS AS GUARANTEE FOR EFFECTIVENESS OF BANKING ACTIVITIES

*M. N. Hergnyan
A. M. Manukyan*

Within the conditions of market economics and the controlling process of banking activities, the improvement of methods for controlling banking risks is considered to be an important task. In order to effectively control banking risks, one should find out the reasons arising these risks as they may be conditioned by external environment and internal factors, as well.

With the aim of improving the efficiency of banking activities, one should work in accordance with such principles of controlling banking risks which give opportunities for forecasting, evaluating and controlling these risks, and decreasing their influence on the activities of the banks.

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԲԵՌԻ ԴՐՍԵՎՈՐՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԸՍՏ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ՃՅՈՒՂԵՐԻ

*Գ. Ա. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ
ԳԴՀ դասախոս*

Ժամանակակից տնտեսական հարաբերությունների համատեքստում տնտեսական ակտիվության ապահովման կարևոր նախապայմանը հիմնավորված հարկային բեռի սահմանումն է: Անհրաժեշտ է հարկային բեռի այնպիսի մակարդակի սահմանում, որն առավելագունս կապահովի պետական բյուջեն համապատասխան հարկային եկամուտներով և միաժամանակ կնպաստի երկրում տնտեսական ակտիվության բարձրացմանը: Հայաստանի Հանրապետությունում